

Ann. III.

Num. XIII.

Vox Urbis

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, **ante solvendum**, est: in Italia Libellarum 10;
ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7 1/2.

**Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro unione continuo quadrato.**

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorum et administratorum

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ANGLIA IN CIVITATIBUS FEDERATIS AMERICAE SEPTENTRIONIS

Apud BURNS AND OATES Apud

COMMISSIONARIAE OF THE HOLY LAND.

LONDON W. — 25, Oxford Street. NEW YORK, 148 W 25th St.

IN GALLIA IN CANADA ET NEWFOUNDLAND

Apud DESCLÉS, LIBRAIRIE VIC ET ALEXANDRE CHARLES AMAT Socie.

BELGIQUE (LILLE) Apud

LIBRAIRIE PARISIENSIS C. B. LIPTAY, COMMERC. DE HONGRIE

BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52. Rue Victor Hugo, 5

RUE DE BOZ, 47. BUDAPEST, Palais du Théâtre National.

IN HUNGARIA

Apud DESCLÉS, LIBRAIRIE VIC ET ALEXANDRE CHARLES AMAT Socie.

IN SPAGNA

LIBRERIA DEL CARMEN, Madrid.

IN PORTUGAL

LIBRERIA DA VILA NOVA, Lisboa.

IN ITALIA

LIBRERIA DELLA STORIA, Roma.

IN GREECE

LIBRERIA DELLA STORIA, Athene.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zürich.

IN SWEDEN

LIBRERIA DELLA STORIA, Stockholm.

IN DENMARK

LIBRERIA DELLA STORIA, Copenhagen.

IN NORWAY

LIBRERIA DELLA STORIA, Oslo.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Zurich.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Basel.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Geneva.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Bern.

IN SWITZERLAND

LIBRERIA DELLA STORIA, Lucerne.

IN SWITZERLAND</p

Desclée, Lefebvre & Soc.
ROMAE - VIA S. Chiara, 20-21 - ROMAE

QVO VADIS?

Commenticia fabula HENRICI SIENKIEWICZ ad 20

ex historia Neronis deprompta.

In Italicum sermonem convertit et nuperrime reconovit ut iuvenibus inserviret FRIDERICUS VERDINOIS, unice ab auctore potestate facta.

Ven. Lib. 2

Nuperrime prodierunt

CONSTITUTIONES LEONIS XIII
SUPER

IUBILEO UNIVERSALI ANNI MDCCCGC

COLLECTA EDITA, QIBUSDAM ADNOTATIONIBUS ADDITIS

IN COMMODOM PRAESEKTUM CONFESSORUM

THOMAS ARNONELI

Apostolicus Imperii, S. Pontificis officiale

Ven. Lib. 1

ad commentarii VOX URBIS Administratorem

Pro seipso possum. Vox Urbis Lib. 200

FIGURAE URBIS ROMAE

ANNO PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE
CIVITATIS ROMANA VARIIS ET NUMERO ET PRETIO

Vox Urbis Administratorem.

FOTO LIBRO MONTE PROSPECTUS
(mm. 110 X 0.24)

VOX URBIS dono datur,
venit singillatim L. 2.50

SI QVIS PLURA REQUIVERIT HUIUS PROSPECTUS EXEMPLARIA

SA. MEMORI ACCIPIT PRETIO.

PHILIPPUS VITI EQUES
MARMORARIUS

ROMAE - Via Alessandrina, N. 51 e 53 - ROMAE

AFFABRE SCULPIT QUAE SUNT
AD SIMULACRA, ALTARIA, SACELLA
AEDICULAS

util patet ex operibus erectis ac refectis
in Basilica Lateranensi,
Liberiana, Laurentiana extra muros, Transtiberina,
Endoxiana, etc.

T. G. Fratrum PARISI
CANDEALARUM AD SACRA OPIFICIUM
PRAEMIIS INSIGNE

AB ANNO 1899 CONSTITUTUM

Romae in Italia, in Foro Campi Martii, 6

Singulis in artium
recognitionibus publi-
ce habitis maxima re-
lata numeru.

LEO PP. XIII

honores addidit

Praecipua Tempia
cereis instruit ubique
terrarum. In Asiam,
Africam et urbem Con-
stantinopolim mittit
ingentia rerum huius-
modi pondera, pretio
francs 180 pro singulis
100 Chilogramm.

Si vero ab America
aut ab Australia petantur
onera (300 Chilo-
gramm. ad minimum),
pretium erit francs 225
pro 100 Chilogramm.

Nullo impendo inbentum

res in proximiores a potentibus designatum portum defertur

Gratuito pariter, quae mittantur, arca asservantur

Culvis quaerenti explicatio erit uberior.

LE LAUDI LATINE

IL CANTICO DEL SOLE

SAN FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncula, 1897

Hoc libello præter venustam præfatiunculam a Paulo Sabatier, viro
rei longe perissimo, conscriptam, continentur laudes latines cum inter-
pretatione italica, Canticum Solis, necnon illa Speculi perfectionis capita,
quæ Cantici originem exponunt, aliaque permulta. Libellum, quem
proxime alii subsequentur ad parvam Bibliotecam Franciscanam compa-
randam, Iulius Salvadori, litteris tradendis doctor egregius, maxima
edidit cura. Romæ apud commentarii Vox Urbis Administrationem venit
L. 0.50; in pauperum levamen.

Ciapponi Franciscus et Soc.

OFFICINA

ANAGLYPTIS, GEMMIS CONCHISQUE GAELANDIS

PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS

PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS

TEMPERANTIA IN PRETIO - DILIGENTIA IN OPERE

ROMAE - Via Sistina, 129 - ROMAE

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italianam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE — Via Alessandrina, 87.

QUAE XX SAECULO FACIUNDA XIX SAECULUM SCHOLIS TRADIDERIT

Nemo autem me, recenti ex aegritudine vix assurgentem, toto velle et posse potiri campo, quem aegre Tulliani fluvius irroraret ingenii. Tantummodo de institutione dicam, qua mentes adolescentium colendae sunt, et quam dilabens omnino saeculum dissonis interdum sententias ventilavit. Dissonis quidem, si rationem inspexeris, consonis autem si propositam cuivis metam ex disceptantibus consideraveris, nempe utilitatem singulorum, bonumque communem.

Et sub iudice lis pender adhuc incerta, non adeo tamen anceps, ut nullum mode componenda videatur. Ubi enim inclauerit quid prae reliquis praestet, quid maxime opportunum atque utile futurum sit et reipublicae et privato cuique, una erit apud omnes vox circa terendum iter in disciplinis tradendis, in pueris instituendis, in adolescentia alenda, in familiari augenda, in amplificanda republica, in honoribus assequendis, et concedendis, in magistratibus gerundis, in omnibus denique officiis ac munieribus domi militiaeque subeundis, et absolvendis, prout unicuique optimo par.

In veterasse autem et nonnullorum pertinacia percrebuisse scitis opinionem, perniciosa singulis, periculosam reipublicae, qua unicum scholae, unicum academiae opus esset scientia adolescentes erudire; mores autem fingere, animos ad virtutem formare, parentibus. Atque hoc libenter paterni maternique nominis reverentiae omnes concessissent, nisi perditim mores, nisi lues illa, quae egoismus iure dicitur, reliquias familias et rempublicam pariter vulnerarent. Quum ergo cavendum sit ne quid res publica detrimenti capiat, duplex dandum scholis videtur officium, erudiendi atque educandi.

At educatio triplex, civilis nempe, politica et religiosa. Velim etiam quartam addere speciem, familiarem utique, ut singularum societatum speciei, in quibus naturaliter homo est, cultus respondeat idoneus. Quadruplicem dicamus igitur educationem scholae credendam; non enim illis assentior, qui duplice tantummodo adduentes, moralem scilicet et civilem, aut imperfectum quoddam, aut confusum proferunt, in quo « nec pes nec caput uni reddatur formae », dum inter civilia iura et officia, illa, quae sunt politica, ebulliunt, dum in ea quae politica et moralia struis, religiosa convenient inopina, inexspectata ac tamen suprema. Quid leges sine moribus? Et quid absque religione mores? Angusta innocentia est ad legem bonum esse; multa sibi fides, probitas et humanitas vindicant, que omnia extra publicas tabulas sunt; neque ipsa lex aliquid, praeter terrem praesentem, callido facile cuivis vitandum, habet, nisi et iusta, et aequa sit, et a humine deorum tracta ratio.

Dociles effingat schola filios, matres et patres egregios, optimos cives, integerrimos magistratus,

austeros iudices, pios milites, remotis iniquis imperiis, necessa est. Atque hic, et hinc orta dissidia, quae saeculum decedens comprimere non potuit, immo etiam, acuens aetu contentionis, longius eos disgregavit atque disiecit, qui paulo ante proximi disserebant.

Quaestiones igitur huiusmodi non absolvendae et resolvendae modo, sed omnino aptandae sunt ad usum vitamque nationum, ad bonum civitatis atque familiae, ut illa sternatur via generi humano ad ea tantummodo sentienda quae recta, bona iustaque sint, ad ea omnia superbius reiencia et responda, quae societatem, cuiusvis nominis et generis illa sit — nos autem nihil prater bonum et honestum presumimus — quomodocunque possint labefactare.

Quippe tunc erit optimum omnibus, quum quisque, pacata republica, et optime agat et beatissime vivat; tunc erunt generis humani deliciae, quum terra erit sermonis unius et labii eiusdem, non quod omnes idiome loquantur eodem, sed quod omnes prius illa querant, quae universis, non quae sibi prosint; tunc erit pax et felicitas temporum, quum non una lex erit Athenis, alia Romae, alibi alia, sed eadem intemerabilis ubique ac perpetua, unusque legis moderator, qui rerum hominumque Pater et Auctor, Deus. Scimus enim, docente nos historia, eas praevaluisse maxime gentes, quae tali sunt usae concordia; et videmus nunc Europam nostram Asiae et Africæ praestare hac ipsa de causa, idemque eas exhibere gentes, quae Europa deductae unitate magna in America et foedere valuerunt.

Atque hic operae pretium est, atque hic omnne pondus, ut ita inter se concilientur iura, ne iura aliena conculcent, ita inter se diversa conseruant officia, ne aliud proximum implicant vel remotum, et amice inter se coniurantia bonum tam in singulos quam in universos aequo cornu plenoque diffundant, ne, dum flumen conficitur, rivus arecat.

At quo ritu haec adstrui possint, ego, potiusquam ab obscurissimis conjectationibus, et acribus disceptationibus, deducendum ex historica animadversione puto, qua inquiratur undenam populus ille late rex, qui terras omnes possedit in consilio et patientia, illud assequutus sit, quod quingentis annis obtinuit, quodque non amisisset, nisi ambitione privatorum civium, nisi luxu, vitiisque asiaticis, punicisque romanæ contabuissent virtutes.

Atqui, si Horatio credimus, omnia in moribus, quibus imbuantr adolescentes, posita sunt; non enim aliud in illo saeculari carmine Romani imperii ad incolumentem precatur, praeter hoc unum:

Di, date mores facilis inventae!

Mores autem inventae inserere scholarum disciplina potest, ac debet; quae enim teneris ab unguiculis discimus, altius haerent animo, nec facile oblivione teguntur primo, inde delentur.

Ita quidem illa redibunt tempora, quibus plebs omnis leges optimas rogata serebat, leges inquam,

quae viginti et quinque abhinc saeculis durant, tempora quibus Cincinnatus et agricola fortis, et bellator strenuus, et imperator callidus, et dictator sapiens ferebatur, totidemque erant in Urbe Fabritii et Cincinnati quot homines, quibus quingentis et quindicim annis sancta et indissolubilia coniugia, servanda numina, patriaque mores colendi semper obsequio fuerunt, et, siqua in rebus immutanda publicis esent, ea virorum et parentum consilio, non seditione filiorum movebantur. Dolui enim diu bona fide hosce ultimos omnium tumultuum ac perturbationum condimentarios esse factos, qui, cerei in verba flecti, facile in pericula coniiciuntur a factiosus hominibus, magis quam honores, opes sibi molientibus egregio sanguine comparatas.

SENIOR.

SINENSES PUGILES

SINENSES pugiles, quorum nomine orbis his diebus universus insonat, secretam sectariorum originem et ipsi repetunt. Dissertui haec in superiore nostri commentarii numero, ac retuli quibus de causis quibusque sacramentis huiusmodi sectae Celeste, quod nuncupant, Imperium omne a saeculo usque XVI pervaserint, nostroque hoc tempore auctae in dies sint. Nec enim aliunde quam a Nymphaea ceterisque similibus, mutato nomine, sed immutatis consiliis, hodierni pugiles exorti sunt. Quamquam, ut vidimus, quoque externis gentibus litora portusque imperii clausa atque non violanda manserunt, erat sectarum odiis meta proposita Tartaros oppressores expellere, Sinensiumque ingenuae gentis imperium vi et armis redintegrare.

Contra vero, bello infelicer absumpcio, quod ab opio dictum est, postquam moenia portusque exteris patuere, humanitatisque nostrae beneficia una cum diripiendas suae patriae consibus adlata sibi cives animadverterunt, tunc Tartaris regnatoribus exprorsi omnes ac peregrini, quibus caute semper, immo aegro animo usi fuerant, uno eodemque odio prosequendi additi sunt; utque erat facilius ac tutius, huius invidiae rabiem in sacrarum expeditionum inermes aedes ac sacerdotes maxime converterunt.

At supervenit ecce novum, nec minus infastum, cum laponensis bellum, quo tandem perfecto, gubernantium oculis planum evasit quam facile europæis legibus moribusque exulta natio vetusta insipientia imbellis, etiæ maximis naturæ viribus præditos cives exsuperasset. Itaque dignum sapientioribus visum est, populum etiam suum ferreis viis, electricis sunibus, machinis vapore actis, loricatis navibus, manuballistis denique bellicisque tormentis instrui cito atque præmuniri, ut quodammodo urgentem iam Europæorum avaritiam et cupiditatem morsrentur, dumque possent, arcerent.

Accidit vero forte ut consilia haec a Sinensium factione, utpote a litteratis hominibus et excultioribus

mercatorio habitu personatus detegit abduxitque post acies ad triumphos.

Gemina itaque Carolus cavit. Qui cum contra Agolantem, pervicacissimum infidelium regem, ad bellum venire coactus esset, Rolandum nepotem decimumsextum agentem annum, corpore procerum, viribus titanum, in Laonia arce una cum aequalibus quatuor conclusit. At quadam die cum captivi adolescentuli hinnientes equitatus acies transeuntes canentesque tubas iuxta propugnacula exaudissent, custodem deprecati sunt, ut facultatem videndi concederet. Illum autem renuentem iterum postera die lassessiti, tandem pugnis calcibusque oppresserunt sensibusque deiectum relinquentes abierunt.

Deerant vero equi quibus conserverent, quaerebaturque iam Rolandus inquiens: « Nunc itaque famulorum more pedites ibimus? » At ecce villici Britonum quinque equitantes obviam veniebant; tuncque repente Rolandus in primum prosiluit virgaque percutiens diecet in terram; comites, ad sui ducis instar, suum quemque rusticum prostravere, ita ut paulo post quintuplex manus lectissimis equis insidens concitato cursu post exercitus imperatorisque vestigia die noctuque concurrerint.

Agolantes ad Montem Asperum instructis copiis Christicolarum legiones manebat; ibique commissum proelium est. Dimicabat in primis fortissime regius ipse filius ensem distingens celeberrimum, nomine Durlindana, equumque corrigens Vigilantium; hic itaque, momento arrepto, in ipsum Carolum impetum repente fecit, ita ut senescens iam imperator tam validi iuvenis occursum non sustinuerit atque in solum ceciderit. Iamque imminebat regali cervici mortale vulnus, cum adstitit inopinato Rolandus, infidem percussit interfecitque, equum atque ensem spolia sibi abripuit; quare ipse statim Carolus equestri dignitate nepotem remuneravit.

Paulo post Gherardus Viennensis princeps seditionem in regem concitavit, seseque in arce, quam ad Rhodanum flumen constituerat, abdidit munivitque. Tunc Carolus moenia obsidione circumdedit, suaque castra undique constituit atque ad ea Rolandum quoque nepotem advocavit. Qui quidem, cum pugnaret ad moenia, puellam in summo vallo conspicere sibi visus est colore candido, caeruleis oculis, quae in quendam ex hostibus oppugnantem lapidem iaciens statim necavit. Tunc conclamat iuvenis: « Nunquam hac via me duce oppidum expugnabitur. In mulieres enim impetum nunquam faciam. - Quae vocaris nobilissima virgo? Pura mente sciscitor ». Exhinc utrumque mutuus corripuit amor.

At obsidione nimia diurnitate languescente, Rolandus atque Oliverius bellatores eliguntur, qui singuli pugna in Rhodani quadam insula bellum conficiant. Aspera pugna diuque producta, cum repente frangitur Oliverii gladius. Cui Rolandus: « Domine, agnosce me nepotem Gallorum regis: si percuterem, inermem me interfecisse nunquam paterem. Iube igitur novum tibi gladium ferri, simulque vini amphoram; nam vehementissime sitio ».

Aemuli igitur in solo requiescent cum redit famulus, gladium et amphoram deferens. Oliverius genuflectens prope Rolandum cyathum offert. Famulus, temporis momentum nactus, imperatorii nepotis caput amputare aggreditur; sed Oliverius, nutum inopinatum ratus, pugno praevalido illum in terram deicit. Redintegratur itaque pugna; at ecce prodigium in caelo, nubes candida, quae bellantes dirimit, eosque inter angelos; apparet iubens: « Sat honori datum: cavete ne iterum ad arma descendatis; Deus enim ipse vos prohibet. Proficiscendum vobis in

Iberiam; ibi contra infideles virtutem vestram experiamini ». Tunc mutuo amplexu unus alteri alligatur atque ad invicem mutuam fidem quamdiu vivant despondent, pauloque post ipso imperatore adstante, Aldae, candidae puellae, Rolandique, invicti iuvenis, nuptiae celebrantur. Superveniunt attamen repente missi nuntiantes Arabes, ex Massilia profectos urbe, inferiorem Galliam ferro et igne pressudare. Rolandus itaque anulo Aldam sibi iungit, quae sponsum vicissim vexillo candido donat, unaque cum Caroli copiis Iberiam versus statim proficiscitur.

Post haec Roldandi celeberrima cantiuncula sequitur, quae cladem ad Montem Asperum resert, ipsamque principis mortem.

I. ANTONELLI.

AD SOLEM

QUINGENTESIMO RECURRENTE ANNO

AB ACADEMIA CRACOVIENSI INSTITUTA

CARMEN SACULARE

*Dicite, o! carmen pueri et puellas,
Dicier lapsis quod adhuc nequivit
Saeculis, me nunc modulante voce,
Dicit laeta.
Aetheris, sol, in fluitantis undas
Hoc die profer celebri almus orbem,
Nubibus nullis bumeros amictus,
Splendidus omnis.
Siderum aeternus pater atque rex
Augeat longe radios et lumen,
Ut Cracoviae feras (hoc manet) te
Lucidiorem.*

*O, Dei Mater, tibi servit agmen
Omne stellarum: sine, sol coronet
Is caput fulgens, sineque, ut triumphans
Luceat urbi.*

*Scis sed bunc, o! sol, tibi cur triumphum
Nunc precer? — Nam te mage nunc ovante
Laus Cracoviae celebratur urbis
Patriaque ipsa.*

*Quis fuisti tu, quoad urbs Cracorum
Augurante aliam duce Casimiro
Literarum nunc celebrem inchoavit,
Quam vides, arcem?
Esse idem nunc vagus inter astra
Servus et terrae famulusque praepes: —
Sorte quis versa dignitatis auctor,
Qua pueris nunc?*

*Ars Copernici revolutione
Orbium facta cito liberal te
Servitii iugo, prius et tibi qui
Imperiarat,
Parvulum terrae globulum volare
Circulo cogit famulo meatu:
Isque, non tristi liberandus unquam
Sorte, rotatur.*

*Causa iam, quare, probius nilesca
Hoc die, valde cupiam, notata:
Tu Cracovia celebrante festum
Ore clientis*

*Gentibus praeco revoca per orbem
Denuo in mentem radiis coruscans,
Ut tibi sacram dederit quietem,
Ulque Polonus*

*Siderum metas celeresque cursus
Doclus explorare academicus vir
Restituto, quod tibi erat negatum,
Iure probari*

*Esse se gentis, gladio secare
Quae valeret vim celeros prementem
Ingeniique armis, si opus, ordinare
Lumina caeli.*

Varsaviae, mense Iunio a. MCM.

JOSEPHUS WABNER.

“SEROTERAPIA,” APUD VETERES

Nil sub sole novum!, idque etiam de hac medicinae ratione, atque de harum ordine rerum referre opportunum, quum apud nonnullos opinio iam percrebrescat, quidquid ad « seroterapiam » attinet ab antiquis ignoratum fuisse prorsus, nostrorumque laudibus temporum penitus adiiciendum. Quid si feram et esse, qui rem ipsam viginasse olim compiso simulent ignorare? Iam et ipse non inficias ibo esse et plures qui bona, ut aiunt, fide, neque antiqua spernentes, sed hodierna tantum laudantes, quid ante fuerit prorsus ignorent, nunquam in archaeologis et historicis, inde quadam repugnante, versati, atque hos dum de seroterapia scribunt vel praedicant, nihil de maioribus nostris renuntiare, et sermones librosque aggredi nulla mentione de his, quae ab avi atque monumentis mandarunt, memoriae prodiderunt?

Atqui conferre non mediocriter et prospicere nobilitati scientiae cuiusvis mihi videtur, qui scientiam ipsam ostendat ita cum naturali ingenio esse conjunctam, ut vel ab exordio rerum historicarum ipso, vel ab ipso humanae gentis exordio et in usu et in more et in ratione hominum hanc fuisse probet. Accedit enim laudatae scientiae et honor maxima, et auxilio modi vulgaris quod eos tollit, qui feliciori Minerva segnissimum adorari, novum adorari non sunt ne ceteris haberentur aequales, sed e roderibus antiqui aedificiis miris pulchritudinis simulacrum Apollinis effoderunt, situ et aequaliter obstatum deterserunt, insigni basi impooverunt, ut prodiceret spectantium oculis, recrearetque ac relaxaret, eoque fama sublrior et iis, qui et nihil patrem laudibus detraherunt, suisque superadditis factis, laude quidem ornanda, filiorum nepotumque gloria paternam avitamque gloriam auxerunt et cumularunt.

Ego autem neminem laudem, si aliquem e lectoribus meis, ceteroquin disciplinis imbutum reliquis et mirabiliter excultum ac expolitum, medicae tantummodo sermicationis credidero expertem, aut saltem in ipsa non usque ad fastigia versatum. Huius itaque causa dicam « seroterapiam » esse medicinae partem, quae non coercent expellatque morbos ubi in homine flagraverint, sed prohibet impedire quominus accendant, villici morem sequuta, qui nocentes herbas ferasque in ipso germine callidior extinguit antequam vel adolescentes, vel natae, frugibus obesse validius possint. Id in praxi; in thesi autem haec doctrina tanquam pro fundamentis ponit esse in sanguine, in visceribus, in toto homine demum plurima semina mortis, quae vel consuetudine, vel victu, vel habitu, et (cur non dicam?) vitiis quoque crescentia, fatalem diem vel ante tempus maturant et vitam acerbo funere mergunt, vel futuris incommoda senibus, mortemque parant, mortique ipsi sternunt commodius iter, aditumque patet, quo homine primo impetu potiatur. Propterea quod si quis et viscera, et sanguinem, et carnes hisce seminibus liberaverit, hic homini daturus erit iugem vitam atque perpetuam, senectam saltem incommodis liberam, valentem viribus, omni denique morborum servitio solutam. Hinc si indeclinabilis necessitas mors, si, veluti in ferro rubigo, in lignis tineae, in homine quoque necessitas mortis, lege supraea id cavente, nescia flecti prorumpat... Quid? Spes attollitur, et promissis aliis caelo toto spatiatur. Nam et sethium lignum, et aurum, natura temperante ipsa, videmus nulli rubigini obnoxia, et robora terris altius infossa nigrescere immortalia, et ferrum ipsum, faciente maiorum nostrorum, nunc deperdit, industria, post virginis propemodum saecula roboreis ipsis trabibus pro cuspide affixum in fundaminibus palustribus aqueductus Marcii fontis nulla morsum rubigine, sed lucens, nitensque, vivumque defossum haud aliter ac si heri vel nudiustertius fuisse emporio creditum ab officina servandum. Quae cum ita sint, eadem humana industria satagente laboribus indefessa, erit profecto tempus et illucescit aliquando illa dies, qua, seroterapicis medicis incumbentibus, omnis rubigo mortis ab hominibus expellatur, semina mortis omnia in hominibus prementur, et valentes vivent homines, et immortales.

Futuri huius temporis exitum caliginosae nobis aetati

maxime promoverentur; quapropter odio atque similitate veteri non abdicata, Tartarorum sautores contra pugnare unguibus et rostris coepere. Acuerunt discordias imperialis aulae familiaeque vicissitudines, nec incundae ame nec innocuae, quoisque nostrum hoc tempus advenit, quo imperatorem iuvenem Sinensibus faventem ipsa mater, Tartarorum barbariam scatens, in vinculis quodammodo detrueret. Haec inter Germani Kiao Tchan, Russi Port-Arthur ac T'ien-nan, Angli Hai-wei, Galli Kuang-Tonku ali post alios militari manu diripiebant; quapropter ruje popularium ingenium inter Europaeos natos cupiditates eorumque optima utilissimaque dicitur bellique inventu non amplius percepit, omniaque uina repellenda, abridenda, vastanda atque subduendenda sibi suavit, ut patriam incolunem servaret. ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾ ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾ ⁽¹⁷⁾ ⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾ ⁽²⁰⁾ ⁽²¹⁾ ⁽²²⁾ ⁽²³⁾ ⁽²⁴⁾ ⁽²⁵⁾ ⁽²⁶⁾ ⁽²⁷⁾ ⁽²⁸⁾ ⁽²⁹⁾ ⁽³⁰⁾ ⁽³¹⁾ ⁽³²⁾ ⁽³³⁾ ⁽³⁴⁾ ⁽³⁵⁾ ⁽³⁶⁾ ⁽³⁷⁾ ⁽³⁸⁾ ⁽³⁹⁾ ⁽⁴⁰⁾ ⁽⁴¹⁾ ⁽⁴²⁾ ⁽⁴³⁾ ⁽⁴⁴⁾ ⁽⁴⁵⁾ ⁽⁴⁶⁾ ⁽⁴⁷⁾ ⁽⁴⁸⁾ ⁽⁴⁹⁾ ⁽⁵⁰⁾ ⁽⁵¹⁾ ⁽⁵²⁾ ⁽⁵³⁾ ⁽⁵⁴⁾ ⁽⁵⁵⁾ ⁽⁵⁶⁾ ⁽⁵⁷⁾ ⁽⁵⁸⁾ ⁽⁵⁹⁾ ⁽⁶⁰⁾ ⁽⁶¹⁾ ⁽⁶²⁾ ⁽⁶³⁾ ⁽⁶⁴⁾ ⁽⁶⁵⁾ ⁽⁶⁶⁾ ⁽⁶⁷⁾ ⁽⁶⁸⁾ ⁽⁶⁹⁾ ⁽⁷⁰⁾ ⁽⁷¹⁾ ⁽⁷²⁾ ⁽⁷³⁾ ⁽⁷⁴⁾ ⁽⁷⁵⁾ ⁽⁷⁶⁾ ⁽⁷⁷⁾ ⁽⁷⁸⁾ ⁽⁷⁹⁾ ⁽⁸⁰⁾ ⁽⁸¹⁾ ⁽⁸²⁾ ⁽⁸³⁾ ⁽⁸⁴⁾ ⁽⁸⁵⁾ ⁽⁸⁶⁾ ⁽⁸⁷⁾ ⁽⁸⁸⁾ ⁽⁸⁹⁾ ⁽⁹⁰⁾ ⁽⁹¹⁾ ⁽⁹²⁾ ⁽⁹³⁾ ⁽⁹⁴⁾ ⁽⁹⁵⁾ ⁽⁹⁶⁾ ⁽⁹⁷⁾ ⁽⁹⁸⁾ ⁽⁹⁹⁾ ⁽¹⁰⁰⁾ ⁽¹⁰¹⁾ ⁽¹⁰²⁾ ⁽¹⁰³⁾ ⁽¹⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁾ ⁽¹⁰⁶⁾ ⁽¹⁰⁷⁾ ⁽¹⁰⁸⁾ ⁽¹⁰⁹⁾ ⁽¹¹⁰⁾ ⁽¹¹¹⁾ ⁽¹¹²⁾ ⁽¹¹³⁾ ⁽¹¹⁴⁾ ⁽¹¹⁵⁾ ⁽¹¹⁶⁾ ⁽¹¹⁷⁾ ⁽¹¹⁸⁾ ⁽¹¹⁹⁾ ⁽¹²⁰⁾ ⁽¹²¹⁾ ⁽¹²²⁾ ⁽¹²³⁾ ⁽¹²⁴⁾ ⁽¹²⁵⁾ ⁽¹²⁶⁾ ⁽¹²⁷⁾ ⁽¹²⁸⁾ ⁽¹²⁹⁾ ⁽¹³⁰⁾ ⁽¹³¹⁾ ⁽¹³²⁾ ⁽¹³³⁾ ⁽¹³⁴⁾ ⁽¹³⁵⁾ ⁽¹³⁶⁾ ⁽¹³⁷⁾ ⁽¹³⁸⁾ ⁽¹³⁹⁾ ⁽¹⁴⁰⁾ ⁽¹⁴¹⁾ ⁽¹⁴²⁾ ⁽¹⁴³⁾ ⁽¹⁴⁴⁾ ⁽¹⁴⁵⁾ ⁽¹⁴⁶⁾ ⁽¹⁴⁷⁾ ⁽¹⁴⁸⁾ ⁽¹⁴⁹⁾ ⁽¹⁵⁰⁾ ⁽¹⁵¹⁾ ⁽¹⁵²⁾ ⁽¹⁵³⁾ ⁽¹⁵⁴⁾ ⁽¹⁵⁵⁾ ⁽¹⁵⁶⁾ ⁽¹⁵⁷⁾ ⁽¹⁵⁸⁾ ⁽¹⁵⁹⁾ ⁽¹⁶⁰⁾ ⁽¹⁶¹⁾ ⁽¹⁶²⁾ ⁽¹⁶³⁾ ⁽¹⁶⁴⁾ ⁽¹⁶⁵⁾ ⁽¹⁶⁶⁾ ⁽¹⁶⁷⁾ ⁽¹⁶⁸⁾ ⁽¹⁶⁹⁾ ⁽¹⁷⁰⁾ ⁽¹⁷¹⁾ ⁽¹⁷²⁾ ⁽¹⁷³⁾ ⁽¹⁷⁴⁾ ⁽¹⁷⁵⁾ ⁽¹⁷⁶⁾ ⁽¹⁷⁷⁾ ⁽¹⁷⁸⁾ ⁽¹⁷⁹⁾ ⁽¹⁸⁰⁾ ⁽¹⁸¹⁾ ⁽¹⁸²⁾ ⁽¹⁸³⁾ ⁽¹⁸⁴⁾ ⁽¹⁸⁵⁾ ⁽¹⁸⁶⁾ ⁽¹⁸⁷⁾ ⁽¹⁸⁸⁾ ⁽¹⁸⁹⁾ ⁽¹⁹⁰⁾ ⁽¹⁹¹⁾ ⁽¹⁹²⁾ ⁽¹⁹³⁾ ⁽¹⁹⁴⁾ ⁽¹⁹⁵⁾ ⁽¹⁹⁶⁾ ⁽¹⁹⁷⁾ ⁽¹⁹⁸⁾ ⁽¹⁹⁹⁾ ⁽²⁰⁰⁾ ⁽²⁰¹⁾ ⁽²⁰²⁾ ⁽²⁰³⁾ ⁽²⁰⁴⁾ ⁽²⁰⁵⁾ ⁽²⁰⁶⁾ ⁽²⁰⁷⁾ ⁽²⁰⁸⁾ ⁽²⁰⁹⁾ ⁽²¹⁰⁾ ⁽²¹¹⁾ ⁽²¹²⁾ ⁽²¹³⁾ ⁽²¹⁴⁾ ⁽²¹⁵⁾ ⁽²¹⁶⁾ ⁽²¹⁷⁾ ⁽²¹⁸⁾ ⁽²¹⁹⁾ ⁽²²⁰⁾ ⁽²²¹⁾ ⁽²²²⁾ ⁽²²³⁾ ⁽²²⁴⁾ ⁽²²⁵⁾ ⁽²²⁶⁾ ⁽²²⁷⁾ ⁽²²⁸⁾ ⁽²²⁹⁾ ⁽²³⁰⁾ ⁽²³¹⁾ ⁽²³²⁾ ⁽²³³⁾ ⁽²³⁴⁾ ⁽²³⁵⁾ ⁽²³⁶⁾ ⁽²³⁷⁾ ⁽²³⁸⁾ ⁽²³⁹⁾ ⁽²⁴⁰⁾ ⁽²⁴¹⁾ ⁽²⁴²⁾ ⁽²⁴³⁾ ⁽²⁴⁴⁾ ⁽²⁴⁵⁾ ⁽²⁴⁶⁾ ⁽²⁴⁷⁾ ⁽²⁴⁸⁾ ⁽²⁴⁹⁾ ⁽²⁵⁰⁾ ⁽²⁵¹⁾ ⁽²⁵²⁾ ⁽²⁵³⁾ ⁽²⁵⁴⁾ ⁽²⁵⁵⁾ ⁽²⁵⁶⁾ ⁽²⁵⁷⁾ ⁽²⁵⁸⁾ ⁽²⁵⁹⁾ ⁽²⁶⁰⁾ ⁽²⁶¹⁾ ⁽²⁶²⁾ ⁽²⁶³⁾ ⁽²⁶⁴⁾ ⁽²⁶⁵⁾ ⁽²⁶⁶⁾ ⁽²⁶⁷⁾ ⁽²⁶⁸⁾ ⁽²⁶⁹⁾ ⁽²⁷⁰⁾ ⁽²⁷¹⁾ ⁽²⁷²⁾ ⁽²⁷³⁾ ⁽²⁷⁴⁾ ⁽²⁷⁵⁾ ⁽²⁷⁶⁾ ⁽²⁷⁷⁾ ⁽²⁷⁸⁾ ⁽²⁷⁹⁾ ⁽²⁸⁰⁾ ⁽²⁸¹⁾ ⁽²⁸²⁾ ⁽²⁸³⁾ ⁽²⁸⁴⁾ ⁽²⁸⁵⁾ ⁽²⁸⁶⁾ ⁽²⁸⁷⁾ ⁽²⁸⁸⁾ ⁽²⁸⁹⁾ ⁽²⁹⁰⁾ ⁽²⁹¹⁾ ⁽²⁹²⁾ ⁽²⁹³⁾ ⁽²⁹⁴⁾ ⁽²⁹⁵⁾ ⁽²⁹⁶⁾ ⁽²⁹⁷⁾ ⁽²⁹⁸⁾ ⁽²⁹⁹⁾ ⁽³⁰⁰⁾ ⁽³⁰¹⁾ ⁽³⁰²⁾ ⁽³⁰³⁾ ⁽³⁰⁴⁾ ⁽³⁰⁵⁾ ⁽³⁰⁶⁾ ⁽³⁰⁷⁾ ⁽³⁰⁸⁾ ⁽³⁰⁹⁾ ⁽³¹⁰⁾ ⁽³¹¹⁾ ⁽³¹²⁾ ⁽³¹³⁾ ⁽³¹⁴⁾ ⁽³¹⁵⁾ ⁽³¹⁶⁾ ⁽³¹⁷⁾ ⁽³¹⁸⁾ ⁽³¹⁹⁾ ⁽³²⁰⁾ ⁽³²¹⁾ ⁽³²²⁾ ⁽³²³⁾ ⁽³²⁴⁾ ⁽³²⁵⁾ ⁽³²⁶⁾ ⁽³²⁷⁾ ⁽³²⁸⁾ ⁽³²⁹⁾ ⁽³³⁰⁾ ⁽³³¹⁾ ⁽³³²⁾ ⁽³³³⁾ ⁽³³⁴⁾ ⁽³³⁵⁾ ⁽³³⁶⁾ ⁽³³⁷⁾ ⁽³³⁸⁾ ⁽³³⁹⁾ ⁽³⁴⁰⁾ ⁽³⁴¹⁾ ⁽³⁴²⁾ ⁽³⁴³⁾ ⁽³⁴⁴⁾ ⁽³⁴⁵⁾ ⁽³⁴⁶⁾ ⁽³⁴⁷⁾ ⁽³⁴⁸⁾ ⁽³⁴⁹⁾ ⁽³⁵⁰⁾ ⁽³⁵¹⁾ ⁽³⁵²⁾ ⁽³⁵³⁾ ⁽³⁵⁴⁾ ⁽³⁵⁵⁾ ⁽³⁵⁶⁾ ⁽³⁵⁷⁾ ⁽³⁵⁸⁾ ⁽³⁵⁹⁾ ⁽³⁶⁰⁾ ⁽³⁶¹⁾ ⁽³⁶²⁾ ⁽³⁶³⁾ ⁽³⁶⁴⁾ ⁽³⁶⁵⁾ ⁽³⁶⁶⁾ ⁽³⁶⁷⁾ ⁽³⁶⁸⁾ ⁽³⁶⁹⁾ ⁽³⁷⁰⁾ ⁽³⁷¹⁾ ⁽³⁷²⁾ ⁽³⁷³⁾ ⁽³⁷⁴⁾ ⁽³⁷⁵⁾ ⁽³⁷⁶⁾ ⁽³⁷⁷⁾ ⁽³⁷⁸⁾ ⁽³⁷⁹⁾ ⁽³⁸⁰⁾ ⁽³⁸¹⁾ ⁽³⁸²⁾ ⁽³⁸³⁾ ⁽³⁸⁴⁾ ⁽³⁸⁵⁾ ⁽³⁸⁶⁾ ⁽³⁸⁷⁾ ⁽³⁸⁸⁾ ⁽³⁸⁹⁾ ⁽³⁹⁰⁾ ⁽³⁹¹⁾ ⁽³⁹²⁾ ⁽³⁹³⁾ ⁽³⁹⁴⁾ ⁽³⁹⁵⁾ ⁽³⁹⁶⁾ ⁽³⁹⁷⁾ ⁽³⁹⁸⁾ ⁽³⁹⁹⁾ ⁽⁴⁰⁰⁾ ⁽⁴⁰¹⁾ ⁽⁴⁰²⁾ ⁽⁴⁰³⁾ ⁽⁴⁰⁴⁾ ⁽⁴⁰⁵⁾ ⁽⁴⁰⁶⁾ ⁽⁴⁰⁷⁾ ⁽⁴⁰⁸⁾ ⁽⁴⁰⁹⁾ ⁽⁴¹⁰⁾ ⁽⁴¹¹⁾ ⁽⁴¹²⁾ ⁽⁴¹³⁾ ⁽⁴¹⁴⁾ ⁽⁴¹⁵⁾ ⁽⁴¹⁶⁾ ⁽⁴¹⁷⁾ ⁽⁴¹⁸⁾ ⁽⁴¹⁹⁾ ⁽⁴²⁰⁾ ⁽⁴²¹⁾ ⁽⁴²²⁾ ⁽⁴²³⁾ ⁽⁴²⁴⁾ ⁽⁴²⁵⁾ ⁽⁴²⁶⁾ ⁽⁴²⁷⁾ ⁽⁴²⁸⁾ ⁽⁴²⁹⁾ ⁽⁴³⁰⁾ ⁽⁴³¹⁾ ⁽⁴³²⁾ ⁽⁴³³⁾ ⁽⁴³⁴⁾ ⁽⁴³⁵⁾ ⁽⁴³⁶⁾ ⁽⁴³⁷⁾ ⁽⁴³⁸⁾ ⁽⁴³⁹⁾ ⁽⁴⁴⁰⁾ ⁽⁴⁴¹⁾ ⁽⁴⁴²⁾ ⁽⁴⁴³⁾ ⁽⁴⁴⁴⁾ ⁽⁴⁴⁵⁾ ⁽⁴⁴⁶⁾ ⁽⁴⁴⁷⁾ ⁽⁴⁴⁸⁾ ⁽⁴⁴⁹⁾ ⁽⁴⁵⁰⁾ ⁽⁴⁵¹⁾ ⁽⁴⁵²⁾ ⁽⁴⁵³⁾ ⁽⁴⁵⁴⁾ ⁽⁴⁵⁵⁾ ⁽⁴⁵⁶⁾ ⁽⁴⁵⁷⁾ ⁽⁴⁵⁸⁾ ⁽⁴⁵⁹⁾ ⁽⁴⁶⁰⁾ ⁽⁴⁶¹⁾ ⁽⁴⁶²⁾ ⁽⁴⁶³⁾ ⁽⁴⁶⁴⁾ ⁽⁴⁶⁵⁾ ⁽⁴⁶⁶⁾ ⁽⁴⁶⁷⁾ ⁽⁴⁶⁸⁾ ⁽⁴⁶⁹⁾ ⁽⁴⁷⁰⁾ ⁽⁴⁷¹⁾ ⁽⁴⁷²⁾ ⁽⁴⁷³⁾ ⁽⁴⁷⁴⁾ ⁽⁴⁷⁵⁾ ⁽⁴⁷⁶⁾ ⁽⁴⁷⁷⁾ ⁽⁴⁷⁸⁾ ⁽⁴⁷⁹⁾ ⁽⁴⁸⁰⁾ ⁽⁴⁸¹⁾ ⁽⁴⁸²⁾ ⁽⁴⁸³⁾ ⁽⁴⁸⁴⁾ ⁽⁴⁸⁵⁾ ⁽⁴⁸⁶⁾ ⁽⁴⁸⁷⁾ ⁽⁴⁸⁸⁾ ⁽⁴⁸⁹⁾ ⁽⁴⁹⁰⁾ ⁽⁴⁹¹⁾ ⁽⁴⁹²⁾ ⁽⁴⁹³⁾ ⁽⁴⁹⁴⁾ ⁽⁴⁹⁵⁾ ⁽⁴⁹⁶⁾ ⁽⁴⁹⁷⁾ ⁽⁴⁹⁸⁾ ⁽⁴⁹⁹⁾ ⁽⁵⁰⁰⁾ ⁽⁵⁰¹⁾ ⁽⁵⁰²⁾ ⁽⁵⁰³⁾ ⁽⁵⁰⁴⁾ ⁽⁵⁰⁵⁾ ⁽⁵⁰⁶⁾ ⁽⁵⁰⁷⁾ ⁽⁵⁰⁸⁾ ⁽⁵⁰⁹⁾ ⁽⁵¹⁰⁾ ⁽⁵¹¹⁾ ⁽⁵¹²⁾ ⁽⁵¹³⁾ ⁽⁵¹⁴⁾ ⁽⁵¹⁵⁾ ⁽⁵¹⁶⁾ ⁽⁵¹⁷⁾ ⁽⁵¹⁸⁾ ⁽⁵¹⁹⁾ ⁽⁵²⁰⁾ ⁽⁵²¹⁾ ⁽⁵²²⁾ ⁽⁵²³⁾ ⁽⁵²⁴⁾ ⁽⁵²⁵⁾ ⁽⁵²⁶⁾ ⁽⁵²⁷⁾ ⁽⁵²⁸⁾ ⁽⁵²⁹⁾ ⁽⁵³⁰⁾ ⁽⁵³¹⁾ ⁽⁵³²⁾ ⁽⁵³³⁾ ⁽⁵³⁴⁾ ⁽⁵³⁵⁾ ⁽⁵³⁶⁾ ⁽⁵³⁷⁾ ⁽⁵³⁸⁾ ⁽⁵³⁹⁾ ⁽⁵⁴⁰⁾ ⁽⁵⁴¹⁾ ⁽⁵⁴²⁾ ⁽⁵⁴³⁾ ⁽⁵⁴⁴⁾ ⁽⁵⁴⁵⁾ ⁽⁵⁴⁶⁾ ⁽⁵⁴⁷⁾ ⁽⁵⁴⁸⁾ ⁽⁵⁴⁹⁾ ⁽⁵⁵⁰⁾ ⁽⁵⁵¹⁾ ⁽⁵⁵²⁾ ⁽⁵⁵³⁾ ⁽⁵⁵⁴⁾ ⁽⁵⁵⁵⁾ ⁽⁵⁵⁶⁾ ⁽⁵⁵⁷⁾ ⁽⁵⁵⁸⁾ ⁽⁵⁵⁹⁾ ⁽⁵⁶⁰⁾ ⁽⁵⁶¹⁾ ⁽⁵⁶²⁾ ⁽⁵⁶³⁾ ⁽⁵⁶⁴⁾ ⁽⁵⁶⁵⁾ ⁽⁵⁶⁶⁾ ⁽⁵⁶⁷⁾ ⁽⁵⁶⁸⁾ ⁽⁵⁶⁹⁾ ⁽⁵⁷⁰⁾ ⁽⁵⁷¹⁾ ⁽⁵⁷²⁾ ⁽⁵⁷³⁾ ⁽⁵⁷⁴⁾ ⁽⁵⁷⁵⁾ ⁽⁵⁷⁶⁾ ⁽⁵⁷⁷⁾ ⁽⁵⁷⁸⁾ ⁽⁵⁷⁹⁾ ⁽⁵⁸⁰⁾ ⁽⁵⁸¹⁾ ⁽⁵⁸²⁾ ⁽⁵⁸³⁾ ⁽⁵⁸⁴⁾ ⁽⁵⁸⁵⁾ ⁽⁵⁸⁶⁾ ⁽⁵⁸⁷⁾ ⁽⁵⁸⁸⁾ ⁽⁵⁸⁹⁾ ⁽⁵⁹⁰⁾ ⁽⁵⁹¹⁾ ⁽⁵⁹²⁾ ⁽⁵⁹³⁾ ⁽⁵⁹⁴⁾ ⁽⁵⁹⁵⁾ ⁽⁵⁹⁶⁾ ⁽⁵⁹⁷⁾ ⁽⁵⁹⁸⁾ ⁽⁵⁹⁹⁾ ⁽⁶⁰⁰⁾ ⁽⁶⁰¹⁾ ⁽⁶⁰²⁾ ⁽⁶⁰³⁾ ⁽⁶⁰⁴⁾ ⁽⁶⁰⁵⁾ ⁽⁶⁰⁶⁾ ⁽⁶⁰⁷⁾ ⁽⁶⁰⁸⁾ ⁽⁶⁰⁹⁾ ⁽⁶¹⁰⁾ ⁽⁶¹¹⁾ ⁽⁶¹²⁾ ⁽⁶¹³⁾ ⁽⁶¹⁴⁾ ⁽⁶¹⁵⁾ ⁽⁶¹⁶⁾ ⁽⁶¹⁷⁾ ⁽⁶¹⁸⁾ ⁽⁶¹⁹⁾ ⁽⁶²⁰⁾ ⁽⁶²¹⁾ ⁽⁶²²⁾ ⁽⁶²³⁾ ⁽⁶²⁴⁾ ⁽⁶²⁵⁾ ⁽⁶²⁶⁾ ⁽⁶²⁷⁾ ⁽⁶²⁸⁾ ⁽⁶²⁹⁾ ⁽⁶³⁰⁾ ⁽⁶³¹⁾ ⁽⁶³²⁾ ⁽⁶³³⁾ ⁽⁶³⁴⁾ ⁽⁶³⁵⁾ ⁽⁶³⁶⁾ ⁽⁶³⁷⁾ ⁽⁶³⁸⁾ ⁽⁶³⁹⁾ ⁽⁶⁴⁰⁾ ⁽⁶⁴¹⁾ ⁽⁶⁴²⁾ ⁽⁶⁴³⁾ ⁽⁶⁴⁴⁾ ⁽⁶⁴⁵⁾ ⁽⁶⁴⁶⁾ ⁽⁶⁴⁷⁾ ⁽⁶⁴⁸⁾ ⁽⁶⁴⁹⁾ ⁽⁶⁵⁰⁾ ⁽⁶⁵¹⁾ ⁽⁶⁵²⁾ ⁽⁶⁵³⁾ ⁽⁶⁵⁴⁾ ⁽⁶⁵⁵⁾ ⁽⁶⁵⁶⁾ ⁽⁶⁵⁷⁾ ⁽⁶⁵⁸⁾ ⁽⁶⁵⁹⁾ ⁽⁶⁶⁰⁾ ⁽⁶⁶¹⁾ ⁽⁶⁶²⁾ ⁽⁶⁶³⁾ ⁽⁶⁶⁴⁾ ⁽⁶⁶⁵⁾ ⁽⁶⁶⁶⁾ ⁽⁶⁶⁷⁾ ⁽⁶⁶⁸⁾ ⁽⁶⁶⁹⁾ ⁽⁶⁷⁰⁾ ⁽⁶⁷¹⁾ ⁽⁶⁷²⁾ ⁽⁶⁷³⁾ ⁽⁶⁷⁴⁾ ⁽⁶⁷⁵⁾ ⁽⁶⁷⁶⁾ ⁽⁶⁷⁷⁾ ⁽⁶⁷⁸⁾ ⁽⁶⁷⁹⁾ ⁽⁶⁸⁰⁾ ⁽⁶⁸¹⁾ ⁽⁶⁸²⁾ ⁽⁶⁸³⁾ ⁽⁶⁸⁴⁾ ⁽⁶⁸⁵⁾ ⁽⁶⁸⁶⁾ ⁽⁶⁸⁷⁾ ⁽⁶⁸⁸⁾ ⁽⁶⁸⁹⁾ ⁽⁶⁹⁰⁾ ⁽⁶⁹¹⁾ ⁽⁶⁹²⁾ ⁽⁶⁹³⁾ ⁽⁶⁹⁴⁾ ⁽⁶⁹⁵⁾ ⁽⁶⁹⁶⁾ ⁽⁶⁹⁷⁾ ⁽⁶⁹⁸⁾ ⁽⁶⁹⁹⁾ ⁽⁷⁰⁰⁾ ⁽⁷⁰¹⁾ ⁽⁷⁰²⁾ ⁽⁷⁰³⁾ ⁽⁷⁰⁴⁾ ⁽⁷⁰⁵⁾ ⁽⁷⁰⁶⁾ ⁽⁷⁰⁷⁾ ⁽⁷⁰⁸⁾ ⁽⁷⁰⁹⁾ ⁽⁷¹⁰⁾ ⁽⁷¹¹⁾ ⁽⁷¹²⁾ ⁽⁷¹³⁾ ⁽⁷¹⁴⁾ ⁽⁷¹⁵⁾ ⁽⁷¹⁶⁾ ⁽⁷¹⁷⁾ ⁽⁷¹⁸⁾ ⁽⁷¹⁹⁾ ⁽⁷²⁰⁾ ⁽⁷²¹⁾ ⁽⁷²²⁾ ⁽⁷²³⁾ ⁽⁷²⁴⁾ ⁽⁷²⁵⁾ ⁽⁷²⁶⁾ ⁽⁷²⁷⁾ ⁽⁷²⁸⁾ ⁽⁷²⁹⁾ ⁽⁷³⁰⁾ ⁽⁷³¹⁾ ⁽⁷³²⁾ ⁽⁷³³⁾ ⁽⁷³⁴⁾ ⁽⁷³⁵⁾ ⁽⁷³⁶⁾ ⁽⁷³⁷⁾ ⁽⁷³⁸⁾ ⁽⁷³⁹⁾ ⁽⁷⁴⁰⁾ ⁽⁷⁴¹⁾ ⁽⁷⁴²⁾ ⁽⁷⁴³⁾ ⁽⁷⁴⁴⁾ ⁽⁷⁴⁵⁾ ⁽⁷⁴⁶⁾ ⁽⁷⁴⁷⁾ ⁽⁷⁴⁸⁾ ⁽⁷⁴⁹⁾ ⁽⁷⁵⁰⁾ ⁽⁷⁵¹⁾ ⁽⁷⁵²⁾ ⁽⁷⁵³⁾ ⁽⁷⁵⁴⁾ ⁽⁷⁵⁵⁾ ⁽⁷⁵⁶⁾ ⁽⁷⁵⁷⁾ ⁽⁷⁵⁸⁾ ⁽⁷⁵⁹⁾ ⁽⁷⁶⁰⁾ ⁽⁷⁶¹⁾ ⁽⁷⁶²⁾ ⁽⁷⁶³⁾ ⁽⁷⁶⁴⁾ ⁽⁷⁶⁵⁾ ⁽⁷⁶⁶⁾ ⁽⁷⁶⁷⁾ ⁽⁷⁶⁸⁾ ⁽⁷⁶⁹⁾ ⁽⁷⁷⁰⁾ ⁽⁷⁷¹⁾ ⁽⁷⁷²⁾ ⁽⁷⁷³⁾ ⁽⁷⁷⁴⁾ ⁽⁷⁷⁵⁾ ⁽⁷⁷⁶⁾ ⁽⁷⁷⁷⁾ ⁽⁷⁷⁸⁾ ⁽⁷⁷⁹⁾ ⁽⁷⁸⁰⁾ ⁽⁷⁸¹⁾ ⁽⁷⁸²⁾ ⁽⁷⁸³⁾ ⁽⁷⁸⁴⁾ ⁽⁷⁸⁵⁾ ⁽⁷⁸⁶⁾ ⁽⁷⁸⁷⁾ ⁽⁷⁸⁸⁾ ⁽⁷⁸⁹⁾ ⁽⁷⁹⁰⁾ ⁽⁷⁹¹⁾ ⁽⁷⁹²⁾ ⁽⁷⁹³⁾ ⁽⁷⁹⁴⁾ ⁽⁷⁹⁵⁾ ⁽⁷⁹⁶⁾ ⁽⁷⁹⁷⁾ ⁽⁷⁹⁸⁾ ⁽⁷⁹⁹⁾ ⁽⁸⁰⁰⁾ ⁽⁸⁰¹⁾ ⁽⁸⁰²⁾ ⁽⁸⁰³⁾ ⁽⁸⁰⁴⁾ ⁽⁸⁰⁵⁾ ⁽⁸⁰⁶⁾ ⁽⁸⁰⁷⁾ ⁽⁸⁰⁸⁾ ⁽⁸⁰⁹⁾ ⁽⁸¹⁰⁾ ⁽⁸¹¹⁾ ⁽⁸¹²⁾ ⁽⁸¹³⁾ ⁽⁸¹⁴⁾ ⁽⁸¹⁵⁾ ⁽⁸¹⁶⁾ ⁽⁸¹⁷⁾ ⁽⁸¹⁸⁾ ⁽⁸¹⁹⁾ ⁽⁸²⁰⁾ ⁽⁸²¹⁾ ⁽⁸²²⁾ ⁽⁸²³⁾ ⁽⁸²⁴⁾ ⁽⁸²⁵⁾ ⁽⁸²⁶⁾ ⁽⁸²⁷⁾ ⁽⁸²⁸⁾ ⁽⁸²⁹⁾ ⁽⁸³⁰⁾ ⁽⁸³¹⁾ ⁽⁸³²⁾ ⁽⁸³³⁾ ⁽⁸³⁴⁾ ⁽⁸³⁵⁾ ⁽⁸³⁶⁾ ⁽⁸³⁷⁾ ⁽⁸³⁸⁾ ⁽⁸³⁹⁾ ⁽⁸⁴⁰⁾ ⁽⁸⁴¹⁾ ⁽⁸⁴²⁾ ⁽⁸⁴³⁾ ⁽⁸⁴⁴⁾ ⁽⁸⁴⁵⁾ ⁽⁸⁴⁶⁾ ⁽⁸⁴⁷⁾ ⁽⁸⁴⁸⁾ ⁽⁸⁴⁹⁾ ⁽⁸⁵⁰⁾ ⁽⁸⁵¹⁾ ⁽⁸⁵²⁾ ⁽⁸⁵³⁾ ⁽⁸⁵⁴⁾ ⁽⁸⁵⁵⁾ ⁽⁸⁵⁶⁾ ⁽⁸⁵⁷⁾ ⁽⁸⁵⁸⁾ ⁽⁸⁵⁹⁾ ⁽⁸⁶⁰⁾ ⁽⁸⁶¹⁾ ⁽⁸⁶²⁾ ⁽⁸⁶³⁾ ⁽⁸⁶⁴⁾ ⁽⁸⁶⁵⁾ ⁽⁸⁶⁶⁾ ⁽⁸⁶⁷⁾ ⁽⁸⁶⁸⁾ ⁽⁸⁶⁹⁾ ⁽⁸⁷⁰⁾ ⁽⁸⁷¹⁾ ⁽⁸⁷²⁾ ⁽⁸⁷³⁾ ⁽⁸⁷⁴⁾ ⁽⁸⁷⁵⁾ ⁽⁸⁷⁶⁾ ⁽⁸⁷⁷⁾ ⁽⁸⁷⁸⁾ ⁽⁸⁷⁹⁾ ⁽⁸⁸⁰⁾ ⁽⁸⁸¹⁾ ⁽⁸⁸²⁾ ⁽⁸⁸³⁾ ⁽⁸⁸⁴⁾ ⁽⁸⁸⁵⁾ ⁽⁸⁸⁶⁾ ⁽⁸⁸⁷⁾ ⁽⁸⁸⁸⁾ ⁽⁸⁸⁹⁾ ⁽⁸⁹⁰⁾ ⁽⁸⁹¹⁾ ⁽⁸⁹²⁾ ⁽⁸⁹³⁾ ⁽⁸⁹⁴⁾ ⁽⁸⁹⁵⁾ ⁽⁸⁹⁶⁾ ⁽⁸⁹⁷⁾ ⁽⁸⁹⁸⁾ ⁽⁸⁹⁹⁾ ⁽⁹⁰⁰⁾ ⁽⁹⁰¹⁾ ⁽⁹⁰²⁾ ⁽⁹⁰³⁾ ⁽⁹⁰⁴⁾ ⁽⁹⁰⁵⁾ ⁽⁹⁰⁶⁾ ⁽⁹⁰⁷⁾ ⁽⁹⁰⁸⁾ ⁽⁹⁰⁹⁾ ⁽⁹¹⁰⁾ ⁽⁹¹¹⁾ ⁽⁹¹²⁾ ⁽⁹¹³⁾ ⁽⁹¹⁴⁾ ⁽

quorum etsi lateat usus, sacrum tamen illum fuisse nemo est qui dubitet, quin etiam nonnisi ad libationis commodum populo extra fanum in solemniis adstanti eos patuisse adfirmandum est.

Nec alias omnino in Athenarum umbilico Thesei ossa fuisse recondita, servis refugium, quod et reliquias Graeciae urbes suo cuique conditori servasse passim novimus, ut veluti palladium et genium loci tutissimum sibi praesidium haberent. Item leones ad sepultra constituendi mos vetustissimus, ipso Varrone teste, ad ultima usque tempora convaluit.

Columnas pariter mortuis nobilibus superimponi Servius (*ad Aenead.* VII, v. 664) et Cicero (*De legib.* II, 26) memorant, quibus ad coni figuram excavatis et Horatiorum pariter Albanense, quod vulgo appellant, sepulcrum insigne fuit: hunc morem forte, ut reliquos funerum ritus, Etrusci in Urbem invexerant. Similia pyramides, Aegyptiorum antiquissima monumenta, necnon Porsenae, Scipionis Africani, Caii Cestii sepultra docent, omniaque postremo ara confirmantur, quae, uti omnibus innotuit, semper ad cineres cuiusvis mortui erigebatur, ut funebria rite explerentur. Adde, iuxta aquae fontes vel rivulos spuma extrui, ubi sacerdos ad sacra ascendens sese antea expiaret.

Atqui ante effossam deductamque cloacam maximum e Quirinali, e Viminali, ex Esquiliis collibus, aquas in Forum influxisse certum est, quod vel circa monumentum, de quo sermo habetur, fluviali glarea, prout ea adhuc exstat, comprobatur.

Rem autem suadebat religionis etiam ritus, quo Aeneae sepulcrum ad Numicum flumen conditum dicebatur; erantque immo ad torrentem illum, per Fori vallem defluontem, alii quoque, iisque celebrimi, tumuli, Hostilii (Dionys. III, 1), Carmentae, Evandri matris ad Carmentalem portam, Accae Larentiae in Velabro (Varr. L. L. IV) Valerique Poplicolae; optimeque inde auspicandum fore ut, si effossiones ultra peragantur, horum etiam monumentorum reliquiae emineant.

Quin etiam cum post incensam a Gallis Urbem Forumque abrasum, popularis traditio de Romuli sepulcro incerta paulatim redderetur, Faustuli, Hostilii, Romulique conditoria alia pro aliis plebs accipiens, communibus solemniis forsitan excoluit, quorum diuturnitas vestigium omne delevit. Atqui repertum quoddam Vulsinii speculum, tertio saeculo adscribendum, Romulum Remumque una cum Faustulo, Hostilio et Carmenta ruminalique fico et quiescente leone, arte disposita ad unguem profert, ita ut gemini fratres lac sugentes Quirini conditoris ortum, leo contra obitum atque apotheosim significant.

Hactenus Gamurrinius, ut reperta feliciter monumenta Romuli sepulcrum constituisse tute evincat; de cultu autem Romulo praestito votivam stipem ostendere admonet, quae circa monumentum collecta est, maximi quidem ponderis thesaurus, et, quia fractis lapidibus inferior, eo antiquior et preciosior, ita ut a monumenti ruina nullum detrimentum accepisse videatur. Apparuit haec quidem in triangulari sovea inter columnae, aerae atque stelae bases, atque ex imo monumenti usque ad stelae inscriptionem congesta, prouti quotannis sacris celebratis extreverat. Iteratis enim oblationibus votivae huiusmodi stipes semper augebantur, ita ut immrito quidam aestimaverit unius diei spatio hanc fuisse conflamat. Parva petebant manes; et reapse nonnisi exiguae cultus res stips illa praetulit; quod si cum similibus praecipue conferantur e Faliscorum sepulcris, quae nunc ad Iulium rus prostant, intra septimum vel sextum a. C. saeculum effectas, has etiam

fuisse planum erit, et monumentum in quo depositae sunt ante ipsam stipem conditum. Verum bombyli vel unguentaria septimo saeculo adscribuntur, itemque de Bacchi fragmanto, de fibulis Praenestinae similis, signis, imagunculis, oscillisque dicendum est; idem tali sive taxelli, idem rudis aeris fragmenta comprobant.

Extrema sunt fictiles tabellae duae, et acroterion Medusaeum, inferum symbolum, caput proferens, Tusca omnia, prouti Romana traditio fictilia haec vetustissima semper retinuit, quae quidem patet ad ornamentum appicta fuisse aediculae sepulcro superexstructae, cuius aditum extantes adhuc gradus ad Capitolii clivum spectasse monent. Et profecto obiectum fuisse ab initio monumentum lapidum aspectus integer undique indigit. Sed ex integra stipe sextum a. C. saeculum ipsi adscribendum deprehenditur; monumentum igitur antiquiori etiam aetati tribuere oportet, nec refragari quisquam poterit, cum proxima Esquilarum sepulcrum ad decimum usque a. C. saeculum Urbis origines necessario reducant.

Praeerant enim forte ante Urbem conditam opida et pagi per colles dissita; sed religionis deinde connexa vinculo, communem locum ad Capitolii pedes habuere. Fuerunt equidem vivae inibi atque solempnes Romuli memoriae; lupa eiusque gemini, focus ruminalis, casa Romuli, sovea quam ille mundum vocari iussit, ut vitae primitiae inibi delicerentur, et Volcanal sive Vulcani aedes, et loti arbor, quam ipse conditor, ut Plinius sit, ex Victoria de decumis constituit; eam Urbi aequavam patres intelligebant (H. N. XVI, 56). Hand longe itaque Maxentius Marti atque aeternae Urbis sue conditoribus aram constituit, quae recens ex effossionibus emersit, neque alium ferme locum significavit Horatius de barbaro victore timens:

*Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini
(Nefas videre) dissipabit insolens.*

Romuli autem sepulcrum in Volcanali constitutum in ultima sui operis parte Gamurrinius contendit, eo quod fama innotuisset patriae parentem inibi interfectum, prouti tradit Plutarchus (Rom. c. 27). Ibi immo Quirinus pater aeneam quadrigam suamque imaginem Vulcano dederat, suaque gesta graecis

characteribus insculperat; ipso vero demortuo, quod de sanguine biduo in aram Concordiae profluente traditum est humanis hostiis referendum auctor credit, quas nonnunquam vel Romae immolatas fuisse pro certo scimus. Quapropter Volcanalem locum diis semper inferis sacrum scimus, ibique Curtii voraginem hiasse nobilemque equitem sese immolasse pro patria. Inde Brutus impedit primus quominus Maiae, Vulcani uxori, pueri inibi immolarentur; recte igitur scribit Festus nigrum lapidem locum funestum significare, terribilem ferme, sed Romuleis manibus sacrum, et veluti umbilicum atque nucleus Urbis, in quo tandem Cneus Flavius aedilis a. 499 templum Concordiae posuit, ut patriciorum plebisque contentionibus fundamentum pacis esset.

Primam itaque maximeque venerandam inter totius Urbis reliquias hanc recte auctor concludit; hinc ad eruditorum culturae pretiosissimum auxilium, inde novae Quiritium iuventuti, ut veterum virtutes aemulentur, validissimum incitamentum. Optime enim cecinit vates:

Quandoquidem data sunt ipsis sua fata sepulcris.

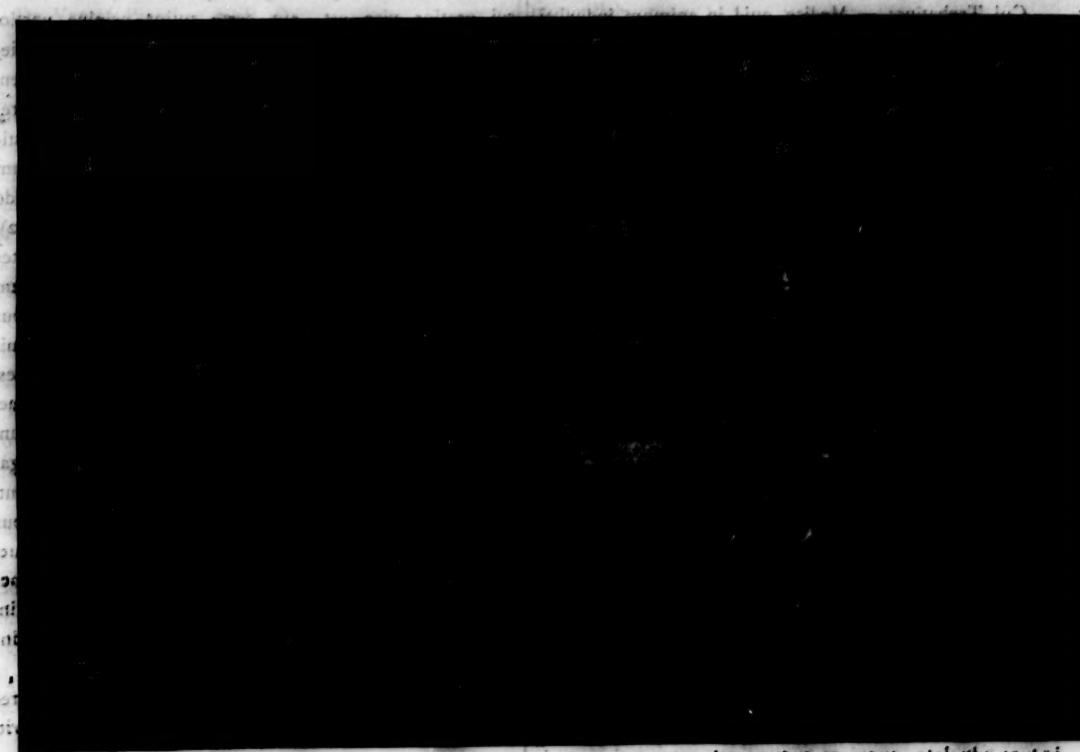
ROMANUS.

GHERARDI "DELLE NOTTI", TABULA COENAM REFERENS

POST COENAS QUAS NOBIS VENUSTO CALAMO. HYACINTHUS
De Vecchi Pieralice enarravit, ita ut paene crediderim Lucullianis me epulis adsidere, hanc prodigio pictoris artis mire expressam proponere visum est, ut sua coique tribuantur.

Nocturnae epulse sunt, prouti decimosesto praecepue saeculo inter artifices maxime usuvenrant, qui ad laete vivendum conjurantes sodalitiis sese iunxerant exculentes nominibus celeberrimis: sodales a farinas bracteis, sodales a lebete, sodales a trulla, sodales a polenta, etc.

Florentia, magna artium parens, hanc tabulam nobis ass. rvavit, Gherardi notissimi pictoris opera, cui a noctibus nomen tributum est. Siquidem in reddendis noctis tenebris earumque cum lampadum cereorunve pugna, callidus prae ceteris omnibus evasit. Quod plane evincitur ex subiectis, ex quorum aspectu binarum candalarum lumina alterius palam pictae, alterius abditae, ita

Gherardi "delle notti", tabula coenam referens. (Photographice expresserunt Fratres Alinari - Florentia).

illo, ut ita dicam, manu-
facto morbo absorbeban-
tur, quae cum in potestate
medici curantis essent,
huius nutu tenuique ne-
gotio dissolvebantur et
exterminabantur. Patet
igitur seroterapiam om-
nem in hoc et proposito
et praxi antiquorum coa-
ctam. Quid? Jenner qui
pustulas, qui variolas
(italice *vaiuolo*) provocat
in homine, non infundens
venis *vaccinum*, ad quas
confusat virus pestis illius
pustuliferae et varioliferae
in sanguine intus,
quod postea in arabicas
variolas flagraret morti-
serum, nihil sequitur praec-
ter antiquorum aphori-
ema medicorum. Dece-
rat seroterapiae nomen
haud inficior; sed facta
conveniunt in usum.

*Neque praeter eundum
silentio Mithridatem pu-
to, qui, ne veneno invi-
destium occideretur, ita
venenatis offis et potionis
bus uti quotidie solebat.
ut offia obstaret extin-
gueretque venenatae po-
tionis potentiam, potio,
obstante offia viru, nihil
stomacho posset; stoma-
chus autem ipse, venenis
assuetus, nihil pateretur
inductis. Dicitur haec non*

semper suo periculo probavisse, sed in certamini huiusmodi plerumque criminis reos rapuisse; ipse spectator existeret; multa sic, quae ad genus medicamentorum pertinent, illo auctore comperta sunt. Eo quinimo provectus est ut grue Euxina passim vesceretur, quia haec impune viperas vel vivas depascitur, idque ne vipereo quidem vira cogeretur ad mortem. Hoc ostendit usq; venenis fecerat insuperabile corpus, nec, dum veneno absumi victus volebat, potuit restinguiri, et vitam servavit invitus. Traditur insuper medicamentum ~~confecisse~~, quod « antidotum Mithridaticum » vocabatur, qui, sumptus quotidie, incolumem a veneno quovis facilebat sumere.

Alterum vero aphorisma, quod fert contraria contrariis curari, ex integro in usu Mithridatico est, qui nempe mortiferam actionem narcoticorum excitantibus delebat venenis, exstantia et succendentia venena venenis sedantibus opprimebat.

Sint ergo suse laudes cuique; et maioribus nostris
quia non ignoraverunt feliciterque reperierunt ac tradi-
derant, et aequalibus nostris viris qui arte summa, feli-
citate mira, imperfecta veterum studia novis ditavere
studiis, atque, iisque felicioribus, ornaverè, tum novum
disciplinarum agmen ad medicinae famulatum pròspere
excitaverunt, et, bacteriologie viam semel arrepti, ma-
gnum ipso ab exordio nanciscuntur fructum adinventio-
num suarum.

tantum experimentis artifex tentarat, circum reposita sunt.

Mirabile vero prae omnibus David simulacrum illud,
anno 1504 a Bonarrotio ex marmore sculptum, quod
Augustinus de Guccis imperito scalpro forte labefacta-
verat. Pulcherrimi iuvenis laevum brachium poplares,
anno 1527, in seditionem incitati, lapidis ictu fregerunt:
David enim, antequam in hoc suo, sere dicam, templo, prae-
municipum aede, quam *Vetus Palatium* nuncupant, in ho-
culo, cuivis aëris tempestati parum feliciter protubet.
At hodie redintegrati simulaçri formam eximiam cives et
advenae demirantur, incerti saepe an Florentini artificis,
vel forte Praxitelis aut Phidiae manibus eam tribuerint.

ROMULI SEPULCRUM ET VOLCANAL

Ioannes Franciscus Gamurrinius, inter antiquitatis cultores vir ingenii laude iure celebratus, e Lyncaeorum & Romanae academiae de vetustissimo Urbis monumento in Romano Foro reperto nova proposuit ediditque. Nos autem, cum iamdiu, ex quo primum stela, tantorum studiorum causa, innomini, mumes nobis suscepimus et iucundum simul et legitimum, eorum, quae praecipua de monumento illo evulgaretur, sociis uberes afferendi noticias, summam novissimi huius libelli, prouti assuevimus, imo etiam pot. liciti sumus, hodie aggredimur.

Iter itaque late demensum rursus calcans Gammrinius effosionum historiam paucis primo repetit, et Festi et Varronis et Horatii scholiastum celeberrima verba proponit, quibus edocemur, pro rostris, sub nigro lapide, Romulum fuisse sepultum et in huius rei memoriam duos leones erectos; quae etiam Dionysius (I, 87) confirmat. Atque traditio haec auctoritate satis valere visa primo est, cum, solo sub nigro lapide explorato, geminae tofaceae bases repertae sunt ad Etruscorum modum sculptae, quas inter fovea hiat terra ignotae adhuc naturae repleta, ita plane ut cuique inspicient in mentem revocaretur leonum situs, qui iacentes, tutelae instar funebris foveae, collocare Orientis et Etruscis populis in more fuit.

Sed, post occiduam basem, tofaceum planum ad laevam convertit, plinthumque sustinet et resectum conum monolithicum; deinde inscripta stela eminet. Neque satis: area enim ad rectanguli formam, magnis saxis tofaceis ruderata et sacrificali foveae postposita etiam prodiit, cuius latus maius parvo se iungitur spatio a foveae latere postico, cum sere in omnem longitudinem protrahatur. Hanc inter et stelam altera quatuor gradibus extollitur, ad Capitolium et Clivum Sacrum pergens, ara profecto ad quam flamen ante sacrificium ascenderet.

Quae omnia inter sece connexa id prorsus oculis
mentique afferunt quod Graeci primum ἡρώον num-
cupavere; cumque veterum testimonia mire ad rem
consentiant, huiusmodi herois fanum nonnisi Ro-
muli dicendum est; sacer equidem locus, ac templi
ritu undique praecinctus, unde profani arcerentur:
extant enim adhuc undique per latera murorum
rudera, quadratis saxis superimpositis. Horum pariter
altitudinem ad loci tutamen intactam tunc etiam
mansisse appareat, cum, profanato a Gallis inva-
dientibus monumento, niger lapis superimpositus est,
ut petram fusco colore tantis manibus sacram nemo
calcare auderet. Trans murum autem, tribus in an-
gulis putooli tres lapidibus exstructi conspicuntur⁽¹⁾,

(r) De his puteolis vero cfr. quae in superioribus Vetus
Urbis numeris accipiuntur.

BONARROTTII ABSIS FLORENTIAE

ANNO 1882, Aloisio De Fabris architecto, Florentiae, Michaelis Angelii, quam vocant, absis in veteris recentiorisque artis museo. ad aulae primae limina, excitata e solo est. Aedicula venustissima fanum quodagummodo imitatur, quo sculptoris maximi signa, sive quae Florentini marmore efficta servabant, sive gypseis

illum deinde reiserunt, atque ex memori illa die, una in deliciis eius fuerunt Gluckii manuscripta ceteraque musices opera, quae bibliotheca Lutetiae musicalis Academiae asservabat.

Verum etsi medicinae scholam, quam binis annis adierat, saepissime deseruisset, disciplinarum quibus a puer operam dederat reliquiae p'urimae semper eius animo defixa inventae sunt. Has Cabanès doctor sedulo diligenterque ex Hectoris scriptis collegit, prout in citationibus vel in comparationibus magis perspicue eminet, quas tamen nimis longum sit heic referre.

Conclusio autem meritissime a Deschanel, critices artis celeberrimo, depromitur, sive nimurum de Rousseau a musico in philosophum, sive de Berlioz a medico in musicum immutato, plane evinci omnes debere, artis illius, quam forte vir prima in iuventute exercuerit, vestigia quedam animo semper haerentia inveniri.

LAETIUS

*****

DE MODO ET RATIONE EDUCANDI TAUROS AD CURSUM

PENES HISPANOS

Non parvi momenti res tum honoris, tum lucri praesertim gratia ab Hispanis habetur delectus atque educatio taurorum, qui ad solemnum cursum, iberica voce *corrida* appellatum, designantur. Nostandum in primis taurum ad cursum ex percelibriū maiorū, si ita loqui fas est, antiquissimo genere originem ducere, adeo ut de ardentiis quadrupedis robore atque audacia iam luctuissimum ex stirpis fama habeatur testimonium, antequam medium prodeat in circum ad sui spectaculum exhibendum.

Taurum vix unum annum natum primis curis dives prosequitur dominus, qui postquam illi summo in cruce notam suae proprietatis inussit, in immanis magnitudinis immittit prata longe lateque ad meridianas Hispaniae oras patentia. Ibi, suo indulgens genio, sub dio iuvenis taurus robore augescit et firmatur, atque eam corporis agilitatem animique assequitur ferociam, quae bestiarum per silvas campoque libere vagantium propria sunt.

Exacto anno, taurus solempne quoddam facit periculum, hispano vocabulo *tentadero* dictum, ut diuoscatur utrum dignus sit, nec ne, qui tandem aliquando mirandum sui spectaculum praebeat in circo. En paucis huiusmodi periculi ratio: in pratum vallo munitione vere plurimi id genus tauri inducontur, qui angustiarum impatientes hac illac vagantur sub vigilantium oculis custodum. Huc interim locuples adventat dominus magno equitum agmine comitante instructorum lancea, quae vulnerare quidem, haud vero occidere valeat taugos: in eos impetum facere, iisque vulnus lancea infligere valde periculosum est equiti incepto, minime vero audacibus Hispaniae adolescentibus, qui huic exercitationi: generi multis abhinc saeculis in usum deducto libenter assuescunt, ac proinde magna dexteritate atque animi vi sunt praediti, perfectaque pollut arte equitandi.

Dato signo, unus ex tauris e patefacto erumpit cancello, ac vehementissimam per patentes campos arripit fugam: continuo fugientem laxis insequuntur habenis duo equites, qui illum summo in cruce vulnerare tota animi certant contentionem. Primo inopinoque ictu perterritus procumbit humi taurus, dum eques percussor rapido excedit cursu: at brevi, terrore deiecto, surgit animal atque ad se recipiendum apud socios naturali fertur instinctu. Sed quum sibi viam ab altero equite praeculdi conspicit, ira excaecatus praepedientem aggreditur; a quo maxima

cum agilitate summo in humero iterum lancea feritur. Stupefactus et multo manans cruro haeret animo tantisper taurus; sed postea sui roboris haud immemor ac magis magisque ira inflammatus maiore in equitem se coniicit impetu. Quod si ter vel quater hostem adoriat, insanus clamor a spectatoribus tollitur, qui dominum laetitia exultantem gratulationibus summisque prosequuntur laudibus. Sed ut ad *corrida* idoneus habeatur, satis est bis in equitem impetum fecisse taurum, qui ad ignobilem designaretur lanienam, si binis periculis deficeret. Id autem summa diligentia totidem iteratur, quot adsumt tauri experiendi; plurimum enim interest domini ne suorum taurorum fama ab inepto labefactetur, qui incuria in circum intrudatur.

Periculis expletis, eamdem, ac antea, libere vendi rationem iterum suscipiunt tauri, exactoque biennio in vastum campum vallo circumdatum immisi, vi atque statu ad quintum aut ad septimum aetatis annum augescunt, qui perfectae maturitatis tempus plerumque existimatur.

Tunc ad circum, mansuetis praeceuntibus bubus, praelati ducuntur tauri, qui primorum comitum vestigiis inhaerentes facile in urbem ingrediuntur. Quod, ad vitanda pericula, fit summo mane, quum, somno plerisque indulgentibus, viae libere patent: sed Hispani tanta flagrant cupiditate adspiciendi tauros, ut, somnum atque ignaviam ultro excutientes, vias hinc inde confertis sepiant agminibus, importunisque clamoribus morituros excident quadrupedes, qui civitatem interdum maximo afficiant terrore ac detrimento.

HERSILUS.

Prohibenda est maxime ira in puniendo. Nunquam enim iratus qui accedit ad poenam, mediocritatem illam lenit, quae est inter nimium et parum: cavendum est igitur ne maior sit poena quam culpa.

(Cic. De offic. I.)

QUAESITIS RESPONSIO

De una eademque recta apud omnes pronuntiatione latina.

Donaldo Macrae et A. Sordet viris clarissimis Hyacinthus De Vecchi Pieralice S. P. D.

QUONIAM superioribus litteris (1) feliciter sermonem constituimus, cui traditione certa, natalitio iure itemque patrio respondere potius debeat sonus vocis latine, facillimum cuique erit cuiuscumque gentis ad unum labia reducere. Quo fieri uti qui unum sentiant, unum et sonent, praesertim cum res geratur non inducendo nova, sed eligendo quae apta, non aggravando, quasi superpositis oneribus, nitentem, sed, omni sublata sarcina, sublevando volentem.

Adeste igitur, quoquo, secundi adinventionibus hisce meis, quas, ubi visae vobis optimae fuerint, auctoritate vestra firmate, et vestratis annunciate, addentes iure me in hanc mentem hortatu vestro et laudatione venisse, et pro ea, quasi ob egregie factum, Deo Optimo Maximo primum, vobis inde, o clarissimi, grates agere maximas.

Itaque illud pono primum, quod caput rei est, nempe cuique linguae sonos inesse, qui vocalibus literis latinis ad apicem et unguem respondent, quae vocales apud exteriores aut peculiari puncto notantur, aut certis quibusdam in vocibus continentur. Operae totius ergo summa erit quinque illos accentus, quinque inflexiones aut modulationes illas indicare, quas adepti semel, memoria iugiter in elocutione et pronuntiatione retineamus, atque ita retineamus, ut nihil consonantes literae sive prae-

(1) Cfr. zum X.

dentes, sive subsequentes immutent, nihil afferant, nihil detrahant, nihil avertant, nihil convertant, immo et consonantes ipsae singulae enuncient integrae, et genuinae, et germanae, et incorruptae, quales alphabetus dat, non quales usus cumulando corrupit, et protinus in diversas deduxit. Pace vestra dicam: iuge mendacium est aliud manu scribere et aliud ore scire, prout mendacium est aliud animo volvere, aliud voce profundere. Ecquid est enim, quoquo, fratres, why? (= cur?) scribere, et legere hu?; who? et legere hu? (= quis?); housewife (colona), et legere hezzif?; ivdry (= ebur), et legere avenir?; virtue (= virtus), et legere: uancien? Sexenta persequi nolo tum ne longior s'm, tum ne ferocior instare credar. Absit. Exempla cedo, ut probem, non quaero voces, ut improbem.

Ad Gallos autem quod attinet, in ea quoque redimus; nam beaucoup scribunt, et legunt: hoch; loi, et legunt: los; matemoiselle, et legunt: mammozel. Ut quid, o fratre, perditio illa literarum? Possimus, edepoll, et characteribus et labore parcius uti, uti tempore et vi ad meliora fruamur!

Moneo insuper sonum literae g admixtum latenti cuiusdam b subsequenti esse tantummodo quoties assonet vocalibus a, o, u; ac proinde germanico more proferri «gannio» quasi ghanno; «gales» quasi ghaleu, itemque «garrulus» et cetera; quoties autem accedant e et i, male hanc literam efferre solere qui ghenius, pro «genio», gibbus pro «gibbus» pronuntiant, sed haec e et i ita sonare debent post g ut aspiratione omni sublata, sonum literae g nudum ferant, et nulla b inquinatum.

Dic idem de e; si ante a, o et u ponatur, aspirationem literae b secum afferat; hanc, si addatur e, vel i, prorsus amittit.

Brevissima, atque, ut videtis, facilissima praemonemus, nam ceterarum consonantium nudus esto sonus prout in alphabeto est.

Summa omnis, quae in vocalibus est, paucis absolvitur. Duabus autem linguis hac in re tradenda utor, quia et maxime in usu hodie sunt, et sere nemo est qui illas, quamvis non utatur, ignoret.

Apud Gallos

a latinum sonat in voce table = mensa, tabula.

e » » père = pater.

i » » vide = vacuum, inane.

o » » folle = demens, fatua.

u » » boui = extremum, ultima linea.

Si ergo Galli exerceantur ut dicant « Oremus a quasi scriberetur: Oremous, et Dominoum, calloum, iudicoum dantes consonantibus vim alphabeticam et non compositam, ita ne e sonet f, j sonet i, non gi etc., hi recte pronuntiabant.

Angli vero si dicant

a, prout in vocibus war = bellum; Adm = palma etc.

e, prout in verbo illo celebri ghet, omnibus sequuntur significandis; metal = metallum; ore = prius etc.

i, prout in vocibus: bill = syngrapha; bills = colles; still = semper.

o, prout in vocibus: borse = equus; fog = nebula; coe = angulus.

u, prout in vocibus: sure = tutus; sugar = saccarum, etc.

y, prout in vocibus: styx = styx; hymn = hymnus; physician = medicus

omnes numeros latine pronuntiationis absolvunt.

Hanc rationem, hunc prospectum, haec etiam, si talia velitis, praeepta ad reliquas gentium linguis producere, et unicam pronuntiationem habebitis et exhibebitis.

At illud in primis curandum, ut assuescant, qui ad opus accedent, transribentes more patrio latina verba per signa et puncta, nos « accentus » dicimus, superimposita literis, quibus romanæ pronuntiationi respondeant. Post haec, usus plura docebit.

Haec vobis humanissimis debueram; haec pro viribus praestiti. Vos ne taceatis, aut prematis oro, si quis potiora vobis in mentem venerint, et meliora meis videantur.

Valeatis, augor, diuque et iucunde vitam agatis, et memoris estote mei, si quando, utcumque fas erit, vobis grata facere potuero.

PER ORBEM

Insolitum, ut puto, at non iniucundum neque insalubre, dum Mauritaniam, Americas, Anglorum Aureum Litus, Transvaal, Sinasque postremo bellorum ruinis percuti utique respicimus, remedium a medico peritissimo, maximaque audacie ingenique viro subditum tot malis audivi, neque facere possum quin vobis, lectores, praeferam. Suasit Vilhelmus, Germanorum imperator, quum solemnibus ob canalem primo trans-eundum adesset, quo Ilva Traveque flumina alterum alteri connexa sunt, Lubeci; totusque urbis municipes, virili oratione alloquens, magna se gaudio affectum protestatus est eo quod Germaniam de maximis navalibus copiis sibi comparandis exstremisque statuisset; nec aliter quam ballistis ignivomis Germanorum signa per orbem esse tuenda; quapropter propitium sese obtestari Deum qui breviter nova extorta classe orbis universi pacem servare sibi esset daturus.

Quare de mundi hodiis, quae incolimus, nesciam amplius non sollicitus, ad privata acquisire ausu regredior: sed, quae supremi nuncii attulerunt, minus fausta fortasse, quam publicam hanc sponctionem reperi.

In Amburgi enim suburbia, et ipsa Lubeco ab urbe haud multum distans, olei officinas aliam post aliam incendium voravit: oleum namque flammis alebat inflabatque; eaque proximum salis nitri opificium attingentes occuparunt, abscondere, neque domibus contiguis parcentes, eorum quoque pleraque demolitae sunt. Concurserant sane vigiles, futilis machinique missi; at eorum sollicitudo atque audacia non impedit quominus incendi damna quadragies centena millia libellorum usque exsuperaverint.

Similia passos esse Polonus Varsavia in urbe edocemur, ac septuaginta domos Kock in oppido igne esse deflagratis, ita ut biscentum familliae suis lectis orbis adnumerentur. Postremi Zweichau incolae in Austria haec pertulerunt; ad eorum enim moenia lanae texendae opificium combustum est, quod Schmetzler administrabatur, eosque ruina octingenti opifices manuum labore vitaque sustentamine inopinato caruere.

Sed paulo laetiora canamus: pestis lucem Argentinam et Paraguay respublicas deseruisse, prout his diebus publicis diariis innotuit. Verum Dakar ad Indos flavam febrem iterum exorta inter Europaeos, quos corripuit, Baleon etiam episcopum, vicarium apostolicum, conficit, cuius valitudinem in extremum discrimen iam adductam nunciarunt. Aegrotis autem miserrimis brevi fore speramus, ut lympham quiescet salutaria in sanguinem immittatur, prout in urbe Argentiae reipublicae capite factum est, iuxta Tezni medici institutum, ita ut aegrotantes, qui eo ritu sese praemunissent, nullum morbi teterimi detrimentum experti sint.

Quae dum ominamur ex animo, gratulabimur vehementer Bononiensi illi Pedemontane pueris, quindecim vix annos natae, quae cum ad praeruptae rupis limen ut herbas colligeret appropinquaret, divulsis repente calamis, quibus impetrabatur, in abyssum corravit. At mirabile dictu!, etsi ad centum et quinquaginta mensuras profunditas loci hiaret, ad fundum tamen cum pervehisset non nisi minimis levissimisque

vulneribus sauciata surrexit, nulloque vitae discrimine ad parentes rediit.

Est tandem in mundo aliquis, cui infortunia male non vertunt!

VIATOR.

V A R I A

Sinensis orbis circumvallatio.

Murus est, qui Sinense imperium, ne invaderetur a Tartaris, Mongolis et Manciuriis, tuebatur, totusque erat contra septentrionalium gentium incursions. Anno ante Christum circiter decimoquarto super ducentesimum tanta moles, inter septem orbis terrarum mirabilia iure adnumerata, imperante Chi-Hwaugt, qui e familia augusta Tsin primus, aedificari coepit. Traduntur illis iam inde saeculis existisse antiquiorum reliquiae murorum, fortasse castella certis inter se divisa intervallis, quibus, constituto praesidio, barbarorum impetus arcerentur; haec omnia ferunt, productis hinc inde muris, imperatorem communis opere perpetuo, quod chilometris mille et quadringentis solida munitione amictus.

Quadratis turribus interpositis murus ipse defendebatur, cuius altitudo inter quinquaginta pedes et centum attollebatur. Quanta sit latitudo operis hinc noscere poteris, quod sex viri per supra inter pinnas in aciem equitare commode possint. Saepe restauratum est opus, nunc motu terrarum, nunc nimis imbris, nunc hiatu soli fatisca; et seruntur VII a. Christo saeculo quindecim centena hominum millia in restaurationem partim incubuisse, partim novum condidisse murum in regionibus, quae a Catung-Joo ad Nankow, et a Yulin ad Shan-Hai-Kuan pertinent.

Pulcherrimus ab apicibus turribusque presentem ad Shan-Hai-Kuan subiectarum regionum prospectus percellit oculos, qui libero visu usque ad planities Mongolise remotissimas, ubi steriles dominuntur aeneae, spatiuntur. Ac tamen vanitas vanitatum, et omnia vanitas! — nihil obstitit murus, nihil prohibuit quominus, propugnaculis, valloque vel subversis, vel expugnatibus, barbari in regiones imperii ita gravescunt, ut vel ipsa regni summa potiti sint; qui enim ibi nunc regnant, barbara de domo, Manciura scilicet, orti, fortasse disceptum videbunt ac dilaniatum imperium, quod quatuor vel quinque annorum millia ad incredibilem civium numerum, amplitudinemque locorum admirabilem, et ad frequentiam urbium oppidorumque extulerunt.

Ambulatoriae aedes Iustitiae.

In Americana republica Nebraska miraculum huiusmodi nuper patuit. Scimus enim, et in commentario nostro, ni fallor, retulimus, apud Americanos in more esse aedes, quae loci conditione aliqua subvertendae essent, ut proprius, vel procul iterum exstruantur, removere a fundamentis potius, atque integras novo in loco eas collocare.

At quod einsmodi aedificia non modo a fundamentis removantur, verum etiam ferre se viae imponantur, eoque feliciter, ubi constituenda sunt, devehantur, hoc prorsus novum.

Comitalis ditio Boxbutiana urbe Henningfordio utebatur quasi principe et capite dominii. Ibi respondens loco Iustitiae palatum conditum est, in fronte m. 14,60, in agro m. 15,25, et m. 15 altitudine evectum. Nova urba Alliance felicioribus excita auspiciis, 30 chilom. proxima urbi regionis principi, ita brevi habitatoribus

aucta est, ut longe lateque Henningfordium superarit. Quoniam autem nova Iustitiae arx in urbe Alliance 150 millium francs extruenda foret impendio, ad transferendas Henningfordianas aedes minor argenti sufficeret vis, de translatione cogitatum est. Hinc fundamentis suppositae trabes, lapsusque, ut Virgilius vocat, nempe ferrei cylindri subdit trabibus, qui per aquor substratum volverentur commode, et aedem totam lignis constrictam deferrent. Itaque aedificium praeparato trameti ferreo concessum, et vaporitrahæ additæ, quibus ea celeritate moveretur qua singulis horis duodecim chilometrorum iter compleret.

Res feliciter gesta, et nunc arx novo eminet loco, miraturque externo se stare in solo, in quo non fuerat aedificata.

Quid ultra? Iam constituntur nunc illic redemptores operum, qui, certo pretio sibi pacto, urbes integras de regione in regionem deducent. Quam vere, audax omnia patrare, de se gens illa diceret: « Non habemus hic manentem civitatem! » Ceterum quoad ea que narramus photographicas tabulas testes habemus, singulare aedie iter sentia bonis, in iusta via, et loca, et circa populum referentes.

Temporis per habdomadas distributio.

Apud orientales gentes vetustissimas tantummodo divisionis huius et vestigia et causæ reperiuntur; quamquam aut nihil aut fere nihil reliquæ gentes, quae ex Oriente non sint, ex memorabilibus suis reliquerunt, monumentisque mandarunt. Hebrei primum, religione iubente, diem Sabbatum servavere itemque annum septimum, itemque quinquagesimum quemque annum ideoque Sabbathi ab ethnici appellabantur, ut in Martiale præscriptum legere licet. Chaldaeos in hanc puto venisse semperiam inspectis lunæ vicibus quae quinque hebdomadis, aucto insuper die, compleverunt. E Chaldaeo transivit res ad Aegyptios. Eruditis autem persuasio inest idem fuisse apud Sinenses, Persas, et Indos, fortasse etiam apud aliquem septentrionalem populum, eorum quos enucleavi aut moribus imbutum, aut ortum genere. Christiani nemus paucis annis divisionem dividacvere tum ex affinitate legis hebraicae, tum ex more apostolico, immutato tamen festo die quo hebdomadæ diripiuntur; nam a Sabato ad sequentem diem transtulere, quem Dominicum Resurrectione Domini vocavere, sanctum et sollemnem habentes. In ista quoque Augusto, a seculo VI, a templi limite ad forum, iusque redacta solemnitas est. Festi nunc hebdomadarii dies: Sabatum apud Hebreos, Dominica apud Christianos, apud Mahometanos Veneris dies, nempe feria sexta, traduntur.

Loci. Peritorum plena scientia.

Tiburius adolescentium filium — gymnasio litteris operam dantem — ah! quid scripsi?... non dantem — severior monebat ut sedulior incumbere; tertio enim frustra distripens tentaverat. — Ah pater! — inquit Curcumius — si scires, quæ ego!... — Ecquid sciisti? — quæsivit Tiburius. — Periculum — Curcumius inquit — immo pestis in scientia. Quotquot enim tum ex aegrotis tum ex latere viris in gymnasio novi, Cicero, Virgilium, Pericles, Homerus, Horatius, aliique sexcenti, omnes latina illa graecaque lue interiere! Num et ego?... Minime!

P. d. V.

